

Samenvatting

Bodembeheer omvat twee aspecten: ten eerste preventie of nieuwe vervuiling zo goed mogelijk voorkomen en ten tweede sanering of historische en nieuwe vervuiling opruimen of beheersen.

Het Rekenhof heeft het bodembeheer door het Ministerie van Landsverdediging onderzocht. Daarbij werd rekening gehouden met het risico van militaire activiteiten voor de bodemkwaliteit, de hoge saneringskosten van bodemvervuiling en het grote belang van een goede preventie voor het vermijden van verontreiniging.

Met het onderzoek, dat werd uitgevoerd van augustus 2005 tot maart 2006, wenst het Rekenhof de volgende vier onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Is er een transparant juridisch kader voor het bodembeheer?
2. Bestaat er een kwaliteitsvol plan voor het bodembeheer?
3. Zijn er doeltreffende preventieve maatregelen genomen?
4. Wordt de bodemverontreiniging doeltreffend aangepakt?

Het onderzoek had betrekking op de militaire terreinen in België, de (gewezen) militaire terreinen van het Belgische leger in Duitsland en de Belgische niet-militaire bodems betrokken bij incidenten door de uitoefening van militaire activiteiten.

Uit het onderzoek blijkt dat de randvoorwaarden voor een doeltreffend bodembeheer nog niet optimaal zijn vervuld en dat Defensie preventie en sanering van bodemverontreiniging pragmatisch aanpakt. Hierna volgen de belangrijkste knelpunten.

- Het juridische kader voor het bodembeheer op de militaire terreinen is te weinig transparant. Dit ligt aan de onduidelijke verhouding tussen de militaire en de milieuwetgeving. De ruime toepassing van de militaire wetgeving, daterend uit de 18e en begin 19e eeuw, laat beperkingen toe op de burgerlijke wetgeving waarvoor internationaal nog weinig draagvlak bestaat.
- Het milieu- en bodembeheer wordt te weinig planmatig aangepakt, ondanks het bestaan van een milieubeleidsnota. Er ontbreekt nog een globaal grondbeleid waarbinnen het bodembeheer kan worden gesitueerd. Ook ontbreken inzicht in het milieupassief en in de milieubelastende activiteiten, toetsbare doelstellingen en een raming van de budgettaire impact van de beleidsnota. De milieubeleidsnota biedt daardoor onvoldoende mogelijkheden voor het sturen van het milieubeleid en de daarop volgende verantwoording over de prestaties, de ingezette middelen en de bereikte resultaten.
- Defensie heeft zijn organisatiestructuur aangepast om een globale en geïntegreerde aanpak van de milieuzorg te waarborgen. De beheersinstrumenten die Defensie ontwikkelt om deze structuur te doen werken, ontbreken nog of zijn nog niet operationeel.
- Er bestaan veel interne richtlijnen die aantonen dat Defensie zich bewust is van het wettelijke kader op vlak van milieubeheer en de bestaande milieutechnieken. Aan de implementatie van die richtlijnen, de opvolging en de interne controle erop wordt echter onvoldoende aandacht besteed.
- Defensie pakt bodemverontreiniging pragmatisch aan, maar kampt met een ernstig gebrek aan middelen. Weinig saneringsdossiers zijn tot nu toe opgestart en afgesloten. Operationele en budgettaire argumenten bepalen naast milieuhygiënische risicoanalyses de prioriteiten bij de selectie van

de bodemonderzoeken en -saneringen. Defensie heeft geen formeel programma met de kostprijs en de duur van de gehele saneringsoperatie. In ieder geval zal de sanering van vervuilde terreinen vroeg of laat veel financiële middelen vergen.

De minister van Landsverdediging heeft geantwoord dat de conclusies van het verslag in het algemeen een correct beeld geven van het milieubeleid en het bodembeheer dat Defensie voert en dat de aanbevelingen als basis zullen worden gebruikt om dat milieubeleid en het bodembeheer verder uit te werken.